

ДНЕВНИК ЈЕДНЕ НОЋНЕ МОРЕ

У далекој прошлости људи су седели поред огњишта и причали
страшне приче. Главни ликови оваквих прича била су разна
митолошка бића која су помагала или одмагала људима у
њиховом раду, учењу, животу...

МОРА

је женско биће које има несташан дух. Воли ноћу да се искраде и да лута. Она има невероватну моћ да се претвара у разне ствари и животиње, најчешће у кокошку или лептира. Воли животиње које лете, али воли и људе да гњави и да им не да да спавају. Она може отворити свака врата и може се провући кроз сваку рупу, а најрадије се провлачи кроз кључаоницу. Кад се мора уда, постаје вештица, али може да постане обична и добра жена ако се сама открије и обећа да неће више чинити зло људима.

КАРАКОНЦУЛА

је измишљено биће зелених очију,
с великим штапом којим туче непослушну децу.
Воли да седи на тавану и прави буку, те да
укућани не могу од њене буке да спавају.
Ако јој оставимо на тавану лавор са водом,
огледалце и чешаљ биће мирна јер ће своју
дугу косу чешљати целе ноћи.

АЛА је у сродству са аждајом и змајем.

Има реп који се спушта до земље а глава јој је у облаку.

Почетком лета воли да напакости људима, управо када дозревају жита. Она води облаке, олују и њима туче и уништава летину.

А њен рођак Змај са њом води борбу и разбија њене облаке, јер су Змајеви чувари усева. Але се и међу собом туку, леденицама око чаробне палице, и тада пада град. Уочи већих празника але се скупљају и играју. Када заиграју, подигне се вихор, и све што се нађе у њему оне однесу. Када наступи помрачење сунца или месеца, то их, верује се, заклоне але својим крилима, почну да их нагривају и хоће да их прождеру. Када сунце поцрвени, онда га је облила крв од уједа ала, а када засветли, онда их је сунце победило. Пеге на месецу су трагови задобијених рана од уједа ала. Када але буду успеле да поједу сунце, онда ће, по веровању настати смак света. Да се то не догоди, људи пуцају из пушака према помрачењу, лупају у клепетала и звона.

ОБЛАК

У нашој народној митологији облак се јавља најчешће као место боравка разних демона али и божанстава, а добро је познато да народна машта често замишља да виле живе у облацима.

ЗЕМЉА

по народном веровању, лежи на четири стуба која „каткад попусте од силног терета, те се земља затресе“. Претпоставља се да је ово веровање можда преузето преко хришћанства, јер се у Старом завету говори о стубовима на којима лежи земља. Особито је раширено веровање да земља стоји на волу, па кад во макне ухом, онда се земља затресе. Негде се верује да земљу држе во и риба, па ако во махне ухом или риба отвори шкрге, земља се затресе. Представа света међу роговима бика такође се налази на старим египатским рељефима, а претпоставља се да је овај мотив уведен досељавањем азијских сточара.

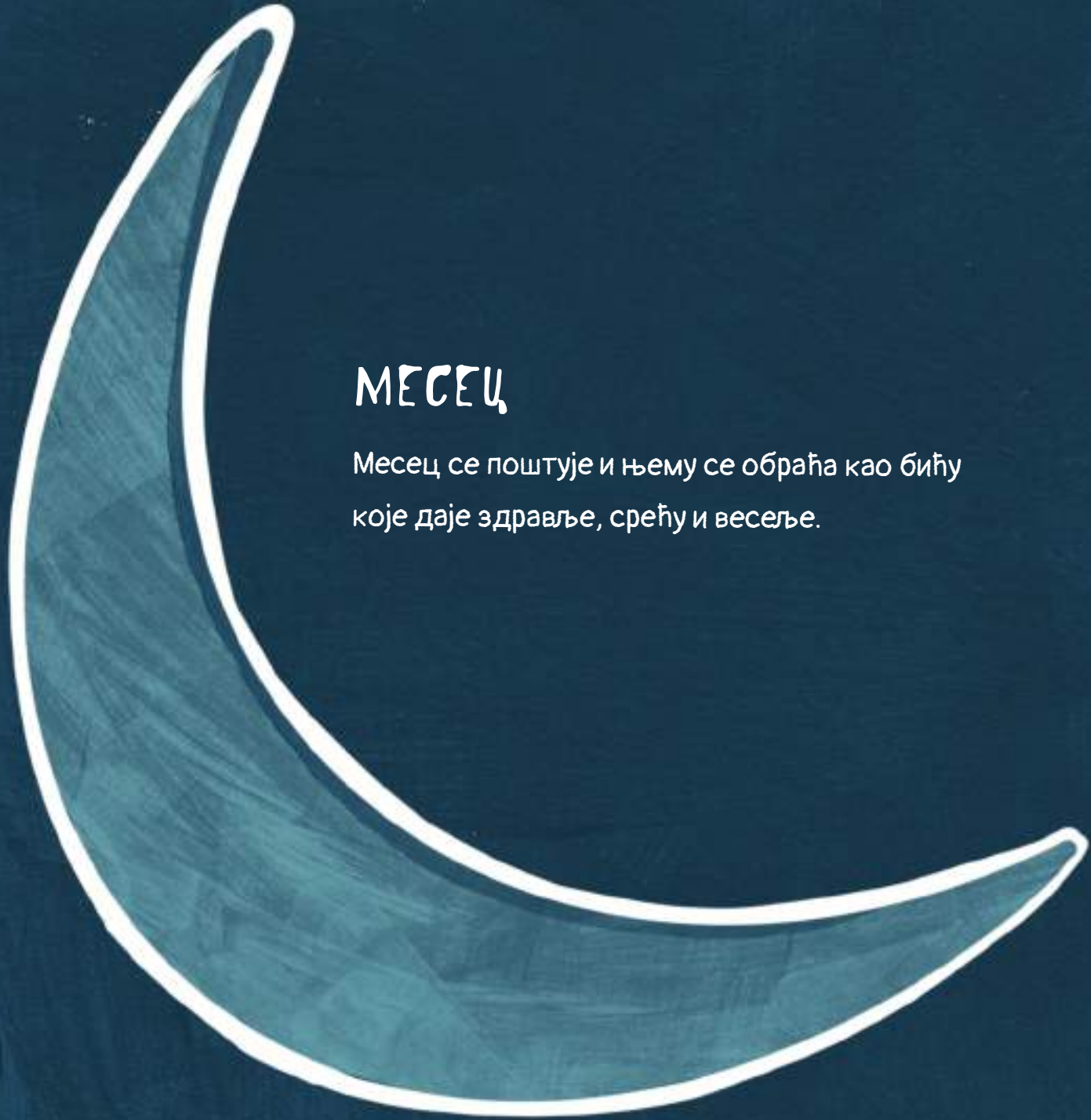

ЗВЕЗДЕ

По народном веровању на небу има онолико звезда колико има људи на земљи, јер сваки човек има своју звезду која се јави када се он роди. Како дете расте, тако расте и његова звезда. Када људи путују, с њима путују и њихове звезде, а када људи спавају, оне стоје и гледају на њих. Звезде стално мотре на људе и прате их кроз све мене и животне невоље.

Ако је нечија звезда јака, и он је јак, ако је слаба, и он је слаб.

Од звезде зависи срећа човекова, па се стога каже: „Под срећну се звијезду родио.“ У фолклору звезде се јављају као митска бића, понекад као сестре Сунца и Месеца, удају се, играју и у изворима купају.

МЕСЕЦ

Месец се поштује и њему се обраћа као бићу
које даје здравље, срећу и весеље.

СУНЦЕ

У народној књижевности сунце је приказано као живо биће које се рађа и смирује, има своје функције и своје потребе. Месец му је брат или стриц, а звезде сестре. Као симболи сунца јављају се: коло, јабука, птица, петао, коњ, изузетно и во, или га представљају лица са златном косом, златним рукама или златним јабукама. Постоји и веровање да сунце умре чим зађе и да се сваког јутра рађа ново, као и схватање да оно ноћу путује испод земље, од запада натраг ка истоку. По једном веровању, сунце увече пада у море и ујутро из мора поново излази. На ноћно сунце и на његов боравак у доњем свету указивало би и веровање да сунце које се рађа из воде напада аждаја коју тада св. Илија опали громом. Посебно је занимљиво схватање да је сунце „божије око“ — иначе веома распрострањено у религијама неких индоевропских, као и многих других народа. У неким народним обичајима који имају култно значење обавезно је кретање „за сунцем“, а о празницима у време краткодневице, затим на пролеће и за време дугодневице (Бадње вече, Ђурђевдан, Ивањдан, Петровдан) врше се и обичаји који садрже елементе култа сунца (бадњак, венци, крес).

БРКА

је митски горостас или див. Кажу када он хода да се диже олуја за њим,
да у његовим брковима има триста шездесет птичијих гнезда.

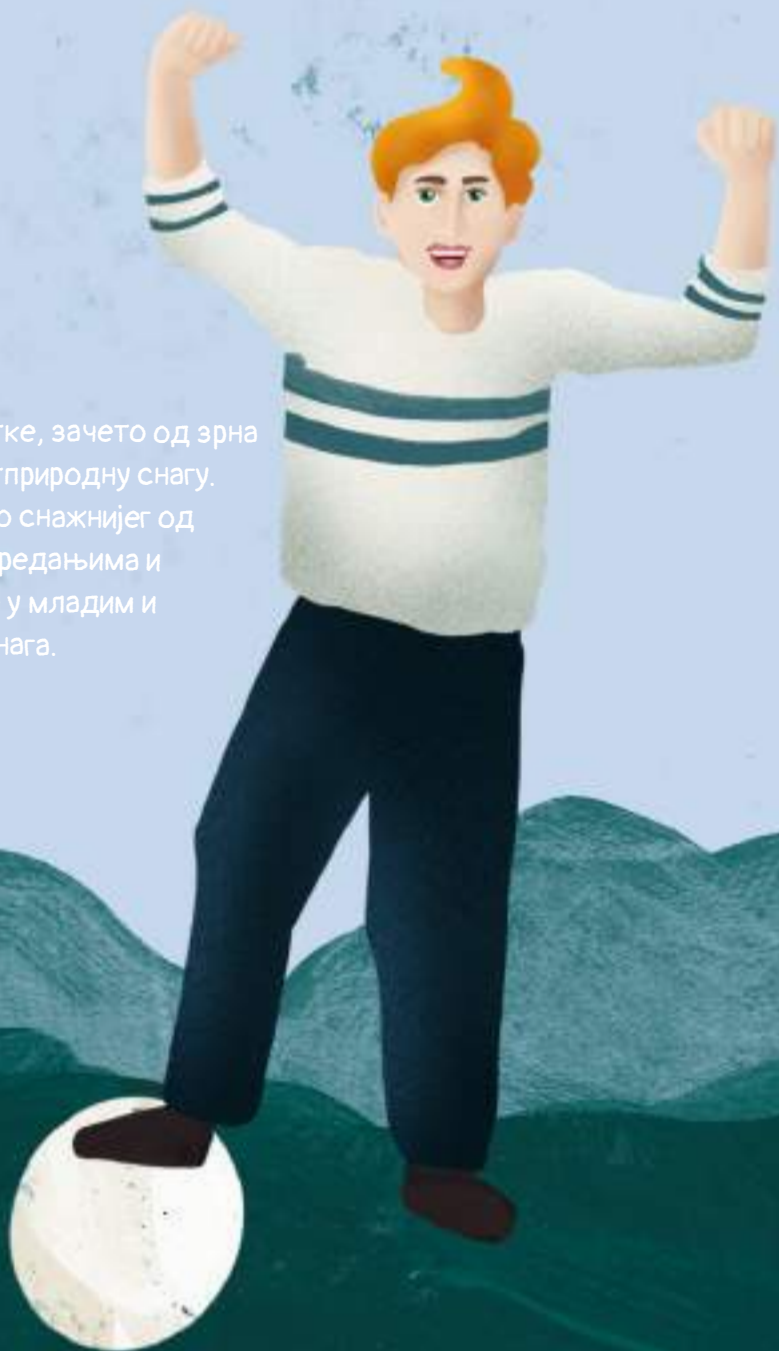
ВИЛА

Народна веровања и предања, посебно народна поезија, пуна су приповедања о вилама. Виле су, како их представља народна фантазија, натприродна женска бића. Њима се приписује изглед изузетно лепих и увек младих девојака, које проводе живот далеко од људи, у води, на небу, у облацима, у планинама, пећинама, и увек су потпуно слободне. Имају моћ да се претворе у лабуда, сокола, вука, змију и неке друге животиње. Описују се са дугом расплетеном косом светле боје, понекад и златном. Али, ноге крију јер могу бити магареће, коњске или козје. За неке виле се каже да имају и непријатан мирис. Не воле да постоји ико лепши од њих. Народ је у неким крајевима веровао да је на земљи владало благостање док је било вила, јер оне су милостиве према потиштенима и сиромашнима. Иначе, сматрало се да доносе срећу људима, да су правичне и да кажњавају неправде. Али виле могу бити и зле, нарочито кад их неко увреди. Тешко оном на кога се оне расрде. Довољно је да вила само погледа човека па да га устрели својим погледом.

БИСЕРКО

је митско биће из народне приповетке, зачето од зрна бисера, врло брзо порасте и има натприродну снагу. Са лакоћом убија змаја несразмерно снажнијег од обичних људи. У нашим народним предањима и веровањима није редак случај да се у младим и малим створењима крије огромна снага.

БОГИША

је врста биљке перунике која се код нас зове чуваркућа.
Верује се да чува кућу од грома, пожара и сваке
друге несреће и штете.

ПАТУЉАК

је веома мали човек, домишљат и препреден. У Срба се о патуљцима зна само по приповеткама. Тако се казује да је св. Петар путовао по свету, видео све саме људе патуљке, па приговори Богу што их је створио када се од њих нема никакве користи. Тада Бог створи огромне дивове, од којих такође није било користи. Онда Бог створи данашње људе, који нису ни патуљци ни дивови.

БРАШНО

Употребљава се приликом тражења скривеног блага. Место на којем се претпоставља скривено благо поспу пепелом или брашном и ради заштите од чини и демона, сумњива места посипају се брашном.

KANA

у веровањима. — У народу се верује да има магичних капа, а ко носи такву капу добија магичну моћ.

Ако се таква капа изгуби или одузме, онда и њен власник изгуби магичну моћ. Магична капа учини човека невидљивим. Она му може испунити сваку жељу и обогатити га. Капа штити од урока.

ЧАРОБНИ КРУГ

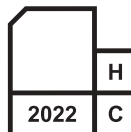
знатно је заступљен у нашим народним веровањима, по којима има улогу заштитника од злих демона и духова. Веровање је прастаро, имају га многи народи, па и Срби. Заокруживањем простора кругом обележавају се границе преко којих не могу да пређу духови и демони у његову унутрашњост: све што је у том простору, заштићено је од спољашњих сила. Поред чаробног круга, постоји и Чаробни обруч кроз који се виде Виле.

РОГ

Улога рога у митологији разних народа је вишеструка. У нашим народним веровањима и предањима сачували су се, углавном, само неки трагови који подсећају на некадашњи значај рога у култу и веровањима. Рог се најчешће употребљавао као заштитно средство против злих сила.

НОВИ САД
ЕВРОПСКА
ПРЕСТОНИЦА
КУЛТУРЕ

МИНИСТАРСТВО
ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И
ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА